

Åtgärder Panel 1 – den vetenskapliga produktionens kvalitet

I regeringsuppdraget att utvärdera den vetenskapliga produktionens kvalitet står att ”Utvärderingen ska baseras på bibliometriska underlag och på sakkunniggranskning av vetenskapliga publikationer.” (U2016/02935/F).

Enligt den nationella styrgruppens utvärderingsmodell ska följande gälla för sakkunniggranskningen av vetenskapliga publikationer:

”Panelen ska för varje landsting, baserat på en sakkunniggranskning, bedöma den kliniska forskningens bredd och spets som dess strategiska inriktning och kliniska relevans. Härvid ska också förmågan till nytänkande ingå. Bedömningen av den vetenskapliga profilen är kvalitativ och utgör ett viktigt komplement till den bibliometriska bedömningen.” Vidare står att ”Varje landsting gör, i samverkan med respektive lärosäte, själv ett urval av publikationer ingående i det bibliometriska underlaget för att illustrera den kliniska forskningens bredd och spets, strategiska inriktning, kliniska relevans samt förmåga till nytänkande.”

Vetenskapsrådets förslag till hur utvärdering av den vetenskapliga produktionens kvalitet ska genomföras, och som presenterades på dialogmötet (se presentation på <https://vr.se/omvetenskapsradet/alfkansliet/dialogmoten>), har utformats med de direktiv och utgångspunkter som ges i uppdraget och den nationella styrgruppens utvärderingsmodell i beaktande. Vid dialogmötet framfördes bland annat följande synpunkter på förslaget:

- Regionerna har inga system för att välja ut publikationer i enlighet med de kriterier som de ska bedömas mot och ser svårigheter i att göra urvalet av publikationer under den föreslagna tidsperioden (22 maj – 15 september).
- Svårt att visa på både bredd och spets i urvalet av publikationer. Hur ska bredden i spetsen bedömas?
- Man utvärderar en strategi som inte fanns 2012-2015 (angående förslaget att titta på om urvalet av publikationer speglar strategin).
- En regions strategier har inte med vetenskaplig kvalitet att göra.
- Svårt att både bedöma och värdera förmåga till nytänkande.

För att så långt som möjligt minska arbetsbördan på landsting och fakulteter utan att påverka varken tidsram, intention eller kvalitet på utvärderingarna har Vetenskapsrådet, efter dialog med Utbildningsdepartementet, ändrat utvärderingsmodellen för panel 1 enligt följande:

- Sakkunniggranskning av ett urval av publikationer kvarstår (tydligt direktiv i uppdraget och utvärderingsmodellen), men tiden för urval av publikationer förlängs med 3 veckor (16 maj till 29 september).
- Bedömning av bredden i regionernas vetenskapliga produktion görs i första hand på basis av det bibliometriska underlaget.
- Bedömning av bredd i urvalet av publikationer tas bort i denna omgång, men utreds vidare om/hur detta skulle kunna göras i nästa omgång.
- Bedömning av strategisk inriktning i urvalet av publikationer tas bort i denna omgång, men utreds vidare om/hur detta skulle kunna göras i nästa omgång.
- Förmåga till nytänkande tas bort som eget urvals- och bedömningskriterium och ingår istället som en del i bedömningskriteriet vetenskaplig kvalitet.

Vetenskapsrådet bedömer att urvalet av publikationer borde underlättas genom att bredd i urvalet av publikationer, strategisk inriktning och förmåga till nytänkande helt eller delvis tagits bort som urvals- och bedömningskriterier.

Efter diskussion med Utbildningsdepartementet gör Vetenskapsrådet bedömningen att dessa åtgärder är möjliga att genomföra, för att minska arbetsbördan med att ta fram underlag, utan att kvaliteten eller tidplanen för utvärderingsuppdraget påverkas nämnvärt.

Åtgärder Panel 2 – klinisk betydelse och samhällsnytta

Enligt nationella styrgruppens utvärderingsmodell ska panel 2 bedöma följande:

”Varje landsting ska bedömas avseende den vetenskapliga kompetensförsörjningen, omfattning av kliniska interventioner/studier samt kommunikation av kunskap, samverkan och resultat ur ett samhällsperspektiv.” Vidare ska följande komponenter ingå i utvärderingen i enlighet med nationella styrgruppens utvärderingsmodell:

1. Kompetensförsörjning – disputationer

- a) Antal disputationer av yrkesutbildade med legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården i relation till totala ALF-medel för forskning
- b) Medelålder på disputerade enligt punkt 1a
- c) Könsfördelning på disputerade enligt punkt 1a
- d) Andel anställda som är disputerade i ”universitetslandsting”

2. Antal kliniska studier/interventioner

- a) Samtliga kliniska studier/interventioner inkluderas, vare sig de definieras som Uppdragsforskning eller Akademiskt initierade studier men beskrivs i två separata grupper som ges samma tyngd.
- b) Studier klassificeras i en av tre kategorier:
 - Studie som startat under året men där ännu ingen patient blivit inkluderad.
 - Aktivt pågående patientrekrytering innebär att patienter rekryterats till studien under året.
 - Patientrekrytering avslutad men uppföljning av patienter pågår enligt studieprotokoll.
- c) Samarbetsstudie utanför den egna sjukvårdsregionen ska anges med antingen Ja eller Nej.
- d) Studiens storlek beskrivs i form av två mått:
 - Antal förväntade patienter som ska inkluderas inom det rapporterade site.
 - Total studiekostnad per patient enligt budget angivet som en av tre grupper 0- <10 Tkr, 10-50 Tkr eller > 50 Tkr.
- e) Studier delas in i några bestämda kategorier. Förslagsvis läkemedelsstudier, medicinteknik studier, diagnostik studier.
- f) Observationsstudier inkluderas ej i statistiken. Men vid senare utvärderingar kan det bli aktuellt att inkludera vissa typer av observationsstudier.

3. Betydelse för patienter och hälsa

- a) Kommunikation av kunskap och implementering
- b) Samverkan
- c) Resultat och betydelse av klinisk forskning

Vetenskapsrådets förslag till hur utvärdering av forskningens kliniska betydelse och samhällsnytta ska genomföras, och som presenterades på dialogmötet (se presentation på <https://vr.se/omvetenskapsradet/alfkansliet/dialogmoten>), har utformats med de utgångspunkter som ges i den nationella styrgruppens utvärderingsmodell i beaktande. Vid dialogmötet framfördes bland annat följande synpunkter mot förslaget:

- Regionerna ser svårigheter med att ta fram underlag under den föreslagna tidsperioden (16 maj – 15 september).
- För att kunna genomföra detta måste man rensa bort flertalet frågor, till exempel de om kliniska studier.

- Definitionen av klinisk forskning – accepterar den använda definitionen men har starka invändningar mot att observationsstudier, dvs den kliniska epidemiologin undantas. I så fall bör utvärderingen omdefinieras till att enbart gälla interventionsstudier, vilket skulle undanta stora delar av det som definieras som framgångsrik klinisk forskning i Sverige som legat till grund för flera exempel på klinisk nytta och samhällsnytta.

Med hänsyn till de synpunkter som inkommit och för att så långt som möjligt minska arbetsbördan på landsting och fakulteter utan att påverka varken tidsram, intention eller kvalitet på utvärderingarna har Vetenskapsrådet, efter dialog med Utbildningsdepartementet, ändrat utvärderingsmodellen för panel 2 jämfört med vad som presenterades vid dialogmötet 25 april enligt följande:

- Tidplanen kvarstår, men genom nedanstående åtgärder har insatser gjorts för att underlätta datainsamlingen.
- Större delen av efterfrågad information om kliniska studier tas bort i denna omgång, men kommer att inkluderas i nästa omgång och då inhämtas från Kliniska Studier Sverige. I den aktuella omgången kommer regionerna endast att ombes att rapportera totala antalet kliniska studier (inklusive observationsstudier) som har godkänts av den regionala etikprövningsnämnden och där regionen är forskningshuvudman, samt hur många av dessa som utgörs av läkemedelsstudier.
- Bedömning av hur ALF-medel fördelas lokalt flyttas till panel 3 – forskningens förutsättningar.
- För bedömning av den kliniska forskningens samhällsnytta kan regionerna i denna omgång lämna 1-3 fallbeskrivningar, istället för föreslagna 3.

Efter diskussion med Utbildningsdepartementet gör Vetenskapsrådet bedömningen att dessa åtgärder är möjliga att genomföra, för att minska arbetsbördan med att ta fram underlag, utan att kvaliteten eller tidplanen för utvärderingsuppdraget påverkas nämnvärt.

Åtgärder Panel 3 – forskningens förutsättningar

Enligt nationella styrgruppens utvärderingsmodell ska panel 3 bedöma följande:

1. Struktur och process för forskningens förutsättningar
 - a) Akademiska karriärstrukturer, inklusive mobilitet, meriteringssystem etc. Särskild vikt läggs vid hur man resonerar kring progression och ett sammanhållet karriärsystem genom yrkeslivet för forskande kliniker.
 - b) Tid och möjlighet till forskning i sjukvårdens vardag
 - c) Incitamentsstrukturer för forskning i sjukvården
 - d) Tillgång till infrastruktur
2. Utbildningens del i forskningen
 - a) Den kliniska forskarutbildningens kvalitet (infrastruktur, vetenskaplig miljö och handledning)
 - b) Forskningens utbildningsanknytning (Hur möjliggörs examensarbeten i sjukvården som uppfyller de krav som finns inom utbildningsprogrammen? Hur säkerställs kvaliteten på examenarbetena?)
3. Forskningsfinansiering
 - a) Extern finansiering i förhållande till statlig finansiering
 - b) Sjukvårdshuvudmannens forskningsfinansiering

Utformningen av Vetenskapsrådets förslag till hur utvärdering av forskningens förutsättningar ska genomföras, som presenterades på dialogmötet (se presentation på <https://vr.se/omvetenskapsradet/alfkansliet/dialogmoten>), är under utveckling, men görs med de utgångspunkter som ges i den nationella styrgruppens utvärderingsmodell i beaktande. Vid dialogmötet framfördes bland annat följande synpunkter mot förslaget:

- Utvärderingsinstrumentet behöver vara validerat.
- En viktig del att behålla av utvärderingen är karriärvägar och hur man arbetar med det.
- Rensa kriterielistan.
- Januari 2018 är en olycklig tidpunkt för site visits

Med hänsyn till de synpunkter som inkommit och för att så långt som möjligt minska arbetsbördan på landsting och fakulteter utan att påverka varken tidsram, intention eller kvalitet på utvärderingarna föreslår Vetenskapsrådet, efter dialog med Utbildningsdepartementet, att utvärderingsmodellen för panel 3 utformas enligt följande:

- Bedömningskriterier och kvalitetsnivåer beskrivs i en matris, som ligger till grund för enkäter till flera olika respondentgrupper, bland annat forskningsledare.
- Datainsamling under perioden 1-30 september och site visits v3 2018.
- Datainsamling ska göras så strömlinjeformat som möjligt för att minska arbetsbördan på regionerna. Därför föreslås följande justeringar i nationella styrgruppens utvärderingsmodell:
 - Struktur och process:
 - Akademiska karriärstrukturer kommer i första hand bedömas utifrån om det finns en karriärmodell och i så fall om mobilitet ingår som en del i den. I övrigt begränsas frågeställningarna under detta område i så hög grad som möjligt.
 - Frågor om tid och möjlighet till forskning dras ner till ett minimum.
 - Det är oklart hur incitamentsstrukturer för forskning ska beskrivas, mätas och bedömas. Denna del kommer endast att belysas i begränsad utsträckning.
 - Utbildningens del i forskningen
 - Forskningens utbildningsanknytning: begränsas till frågan om ”hur arbetar hälso- och sjukvården och de medicinska fakulteterna för att möjliggöra examensarbeten (forskning) i sjukvården som uppfyller de krav som finns inom utbildningsprogrammet”. Hur examensarbetenas kvalitet säkerställs utgår.
 - Forskningsfinansiering
 - Bedömning av hur ALF-medel fördelas lokalt flyttas till panel 3.
 - Extern finansiering i förhållande till statlig finansiering kvarstår.
 - Hur sjukvårdshuvudmannens forskningsfinansiering ska redovisas utreds och kvarstår tills vidare.
- Utöver de områden som anges i utvärderingsmodellen kommer även arbetskulturer och strategier som påverkar möjligheten att bedriva klinisk forskning att ingå som del i forskningens förutsättningar.

Efter diskussion med Utbildningsdepartementet gör Vetenskapsrådet bedömningen att dessa åtgärder är möjliga att genomföra, för att minska arbetsbördan med att ta fram underlag, utan att kvaliteten eller tidplanen för utvärderingsuppdraget påverkas nämnvärt.